

امام رضا سلام الله و صلواته عليه:

ان بسم الله الرحمن الرحيم اقرب الى اسم الله الاعظم من سواد العين الى بياضها

بسم الله الرحمن الرحيم، به اسم اعظم خداوند

نزدیکتر از سیاهی چشم به سفیدی اش است. عیون اخبار الرضا ج ۱

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پاسخ به

نظام سوالات

طرح تحوّل اقتصادی

دولت نهم

عمومی

تخصصی

آکادمیک

حسینیه اندیشه

شهریور ۱۳۸۷

سرپرست پژوهش: حجة الاسلام والمسلمين صدوق
توليد: ۱۳۸۷/۶/۲۷
نگارش: چهارم
تاريخ نشر: ۱۳۸۷/۶/۲۹
گروه علمی: گروه پژوهش‌های تطبیقی

حسینیہ اندیشہ

راهنمایی:

عباراتی که در کادر قرار گرفته‌اند، متن اصلی نظام سؤالات مطروحه در طرح تحوّل اقتصادی دولت نهم هستند که بدون تغییر ذکر شده‌اند.

متنی که پس از کادر قرار گرفته، پاسخ گروه پژوهش‌های تطبیقی به نظام سؤالات طرح شده است.

بخش اول

۱) مؤلفه‌های رشد اقتصادی متناسب با ظرفیت کشور و به دور از نوسان و تزلزل چگونه ایجاد خواهد شد؟

علم اقتصاد امروز، «نوسان و تزلزل در حوزه‌ی اقتصادی نظامات» یا همان «تورم مزمن یاد شده در بند ۳» را به نقدینگی جاری در جامعه تحلیل می‌نماید. اما قابل توجه است که تعریف تورم و تحقق آن در بقیه کشورهای دنیا که با همین علوم رایج اقتصاد پیش‌بینی؛ هدایت و کنترل می‌شوند ماهیتاً با تورم در انقلاب اسلامی کاملاً متفاوت است.

زیرا تورم در ایران ناشی از چالش بین شعارهای عدالت‌خواهانه انقلاب و جریان ادبیات توسعه همه‌جانبه در مدل‌های غربی است. تعمیم‌الگوی مصرف غربی و تغییر تعریف فقر که در فضای بعد از انقلاب تاکنون انجام گرفته است، به ضمیمه مدل غربی که ضرورت فاصله طبقاتی را در قالب طبقه‌بندی الگوی مصرف برای رسیدن به «انگیزش اجتماعی» مناسب در راستای ارتقاء «فرهنگ تولید» ارائه و مهندسی می‌نماید؛ امکان حل ریشه‌ای این چالش را نمی‌دهد.

ریشه‌یابی علت تورم در بند ۳ تبیین شده است.

۳) مهار تورم مزمن در کشور که ناشی از عوامل متعددی از جمله اتکا به منابع نفتی، تورم جهانی، تبدیل درآمد نفتی به ارز، خلق پول و تخصیص منابع در کنار سوداگری می‌باشد، چگونه محقق می‌گردد؟

به نظر دفتر فرهنگستان، تحلیل تورم به شعارهای عدالت‌خواهانه انقلاب در تعمیم الگوی مصرف و بالا رفتن انتظارات اجتماعی برمی‌گردد و بایسته است که رفتار انقلاب در الگویی اسلامی ایرانی مورد ملاحظه قرار گیرد و عدم توجه به رفتار انقلاب در رویارویی با ماشین و مدل‌های نظام اقتصادی شرقی و غربی در سی سال گذشته از طرف مسئولین نظام و اقتصاددانان؛ تصمیمات نظام را به روزمرگی کشانده است.

بالا رفتن انتظارات اجتماعی از طرف انقلاب و آثار آن بر مکانیزم عرضه و تقاضا و عدم کنترل الگوی مصرف تحمیلی از طرف خارج مرزها که با سرعت علوم و پژوهش‌ها و اختراعات دائمی در حال تحول است دو مؤلفه اصلی ناهنجاری‌ها در سیستم اقتصادی کشور است و اولین انعکاسش آنست که سود سرمایه بعنوان یکی از متغیرها در چهار بازار (سرمایه - کار - ابزار - کالا) نتواند نقش اصلی خود را ایفا نماید. از طرف دیگر نظام انقلابی، متغیر کار را بعنوان عامل اصلی به بخش اقتصاد نظام خود تحمیل می‌کند و از این رو، جهش قیمت‌ها از درگیری دو متغیر سرمایه و کار در بخش اقتصاد نظام تعیین می‌گردد.

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحوّل اقتصادی دولت نهم

۲) بیش‌نیازها و راهکارهای حل معضل بی‌کاری و اشتغال نیروهای جوان آماده به کار چه می‌باشد؟

۶) بازتعریف و ایجاد فرهنگ بهره‌وری در کشور مشروط به چه اصول و تدابیری می‌باشد؟

از آنجا که چالش بوجود آمده در ساختار اقتصادی کشور به متغیّر «کار» برمی‌گردد، نه می‌توان مقوله بهره‌وری را که به توان نیروی انسانی بازگشت می‌کند، حل شده دانست و نه موضوع اشتغال را؛ زیرا به دلیل بالا رفتن انتظارات اجتماعی، ثبات نسبی در طبقه‌بندی مشاغل به هم خورده و رفتار قاعده‌مند مدیریت نظام‌های سرمایه‌داری در ایجاد فاصله طبقاتی مشاغل شکل نمی‌یابد و بیکاری بعنوان یک معضل، پایدار می‌ماند.

۱۴) سایر دیدگاه‌های در خصوص طرح تحوّل اقتصادی در کشور (مبتنی بر ۷ نظام بهره‌وری، نظام مالیات، نظام گمرک، نظام پولی و بانکی، نظام توزیع کالا، نظام توزیع اعتبارات و نظام یارانه‌ها)

به دلیل چالش فوق، «تولید» نمی‌تواند قطب توسعه واقع شود و «توزیع» جای آن را می‌گیرد که عواقب آن گریبان‌گیر نظام مالیاتی، نظام تخصیص‌ها، نظام بهره‌وری و نظام بانکی، نظام گمرک، نظام توزیع کالا و... می‌گردد و هیچکدام منزلت و جایگاه حقیقی خود را در نظام اقتصادی پیدا نمی‌کنند.

بخش دوم

۴) راهکارهای جلوگیری از اسراف و اتلاف منابع انرژی در کشور کدام است؟

وقتی که حرص دائم‌التزاید در مبنا قرار دادن رفاه دائم‌التزاید در الگوی سرمایه‌داری اقتصاد غرب در نظام مبارک جمهوری اسلامی مشروط به شعار عدالت یا توزیع رفاه شود، خود را در قالب گستاخی انقلابی در مصرف و اسراف و اتلاف منابع انرژی نشان می‌دهد.

این امر از یک طرف با رفتارهای قاعده‌مند در نظام‌های سرمایه‌داری (الگوهای فرهنگ مصرف نهادینه شده در غرب) فاصله زیادی دارد، زیرا ملت ایران بر علیه فاصله‌ی طبقاتی نظام سرمایه‌داری شاه قیام کرده است و از طرف دیگر رفتار اقتصادی ملت ایران در نظام مبارک جمهوری اسلامی با شعارهای عدالت‌خواهانه اسلامی که برخاسته از فرهنگ مذهب است نیز فاصله دارد، زیرا مرتباً الگوی مصرف تحمیلی از خارج با سرعت علوم و پژوهش و اختراعات در حال تحول است.

شناخت ایدئولوژیک نظام اقتصاد سرمایه‌داری و درگیری فرهنگ اسراف در آن نظام با فرهنگ قناعت و ایثار و نهادینه شدن هر دو فرهنگ در نظام مبارک جمهوری اسلامی ایران علت اصلی چالش مطرح شده می‌باشد.

۵) رفع فاصله طبقاتی که از آرمان‌های انقلاب می‌باشد و در حال حاضر به فاصله ۱۵ برابری دهک‌های اول تا دهم رسیده است چگونه قابل حصول می‌باشد؟

۷) هدفمندی یارانه‌ها در جهت توزیع عادلانه آن در حالی که در حال حاضر ۹۰ هزار میلیارد ریال یارانه تخصیصی دولت تنها توسط ۳ دهک جامعه جذب می‌شوند چگونه قابل تحصیل می‌باشد؟

فرهنگ مدیریت سرمایه‌داری؛ فاصله طبقاتی خود را در قالب الگوی مصرف طبقاتی براساس حاکمیت قشر سرمایه‌دار بر مدیران و مدیران بر متخصصین و متخصصین بر کارگر فنی و آنها بر کارگر ساده اعمال می‌نماید که:

در بخش دولتی از طریق الگوی طبقه‌بندی مشاغل در سازمان امور استخدای و کشوری

در بخش خصوصی از طریق قانون کار و کارگری

و در بخش تعاونی از طریق قانون شرکت‌ها

به روشنی قابل مشاهده است.

از طرف دیگر فرهنگ مذهب از طریق «فرهنگ سنتی تبلیغ»، مردم را به فرهنگ قناعت دعوت می‌نماید،

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحول اقتصادی دولت نهم

غافل از آنکه فرهنگ مدرنیته از طریق رسانه‌ها و بقیه ابزارهایش، هماهنگ با سیاست‌های فرهنگ سرمایه‌داری، مردم را به مصرف انبوه و متنوع دعوت می‌نماید.

این مهم ایجاد دهک‌ها و فاصله طبقاتی را موجب شده که از تغییر رویکرد کارشناسی شرقی به کارشناسی غربی بعد از دوره دفاع مقدس و پایان جنگ تحمیلی آغاز و تاکنون ادامه داشته و آن را در نظام نهادینه کرده است.

---

۹) اصلاح ساختار نظام بانکی، مدیریت بهینه تسهیلات و اجرای دقیق عقود اسلامی با توجه به نقش محوری بانکها در توسعه اقتصادی کشور و وجود موانعی در این عرصه از جمله ابهام در تعریف نظام بانکی، قانون عملیات بانکی، قادر نبودن ارزشیابی فعالان اقتصادی به لحاظ عدم اطلاع از چگونگی مصرف تسهیلات بانکی و فقدان کد اعتباری برای اشخاص مشروط به اتخاذ کدامین تدابیر می‌باشد؟

نقش محوری بانکها در توسعه اقتصادی از منظر توسعه و کلان بسیار متفاوت است. موانع ذکر شده نسبت به ابهام در تعریف نظام بانکی؛ قانون عملیات بانکی، قادر نبودن ارزشیابی مقالات اقتصادی به لحاظ عدم اطلاع از چگونگی مصرف تسهیلات بانکی و فقدان کد اعتباری برای اشخاص؛ همه و همه به دلیل نداشتن نگرش توسعه‌ای به ساختار نظام بانکی است و البته با عملیاتی کردن امور فوق هیچ مشکلی حل نمی‌شود، بلکه به مشکلات موجود بار جدیدی اضافه می‌شود.

با «حرکت به سمت بازارهای الکترونیک» و «تجارت جهانی»، تحولات در روابط بانکداری جهانی و تغییر در مقیاس ربا بمعنای سرعت سود سرمایه در زمان ارتقاء می‌یابد و مشروط کردن نظام بانکداری به عقود شرعی که در انزوا قرار داشت نیز به حاشیه رفته و حذف می‌گردد. لذا هیچ مقوله یا نهادی به اندازه نظام بانکداری در تعریف و قوانین عملیاتی‌اش شفاف نبوده و نمی‌باشد. از این رو بهتر است به دنبال تبعات تصمیمات انقلاب در رفتار قاعده‌مند بانکی بوده تا چالش‌ها برای نظام قابل پیش‌بینی گردد.

لذا مشکل در عدم اطلاع نسبت به چگونگی مصرف تسهیلات بانکی نیست بلکه پرواضح است که تخصیص‌ها و تسهیلات بانکی به سمت توزیع هدایت می‌شود و نمی‌تواند پشتوانه تولید قرار گیرد، زیرا جهش قیمت‌ها نمی‌تواند برای تولید، امنیت اجتماعی به‌وجود آورد و فقدان کد اعتباری برای اشخاص یا فقدان کد برای کادرها و... همه از عدم توجه به نگاه سیستمی به بخش اقتصاد آزاد است.

ضمیمه ۹

به نظام سرمایه‌داری سه نگاه می‌توان داشت؛

۱. نگاه خرد: نگاه به بهره‌مند شدن از کالاها و محصولات آن در راه اهداف و آرمان‌های خود.

از آنجا که این بهره‌مند شدن بدون توجه به «تعریف توسعه همه‌جانبه» دارای بار فرهنگی بوده و استقلال فرهنگی را مورد حمله قرار می‌دهد، بنیان استقلال سیاسی و اقتصادی را نیز تهدید می‌نماید.

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحول اقتصادی دولت نهم

۲. نگاه ساختارگرا یا کلان: مشروط کردن نهادهای ربوی بخش اقتصاد سرمایه‌داری به عقود

شرعی

عدم توجه به مدل یا ماشین حاکم بر بخش اقتصاد؛ برنامه‌ریزی؛ و جامعه‌شناسی مادی نظام‌های سرمایه‌داری علت غفلت نسبت به منحل شدن اهداف؛ ارزش‌ها در درازمدت می‌شود؛ زیرا تعاریف و معادلات کارشناسی و ضرائب فنی حاکم بر تخصیص‌ها امکان هدایت مجموعه‌ی نهادها به سمت اهداف و ارزش‌ها را در عینیت ممتنع می‌نماید. و از طریق نظام موازنه قدرت؛ تقاضای مؤثر اجتماعی را به قشر سرمایه‌دار و دولت سرمایه‌داری واگذار می‌نماید و از حضور و نفوذ مبانی و اصول اسلامی و هدف‌گذاری‌های مناسب در صحنه جامعه جلوگیری می‌نماید.

۳. نگاه تکاملی یا توسعه: درک صحیح از سه رکن اساسی در نظام سرمایه‌داری ما را به

تدبیری عمیق در تدابیر و راه‌حل‌ها می‌رساند.

۱. ماشین یا مدل سرمایه‌داری

۲. جاده‌ی نظام‌های سرمایه‌داری

۳. اهداف نظام‌های سرمایه‌داری

۳/۱. شرکت‌ها در تعریف خود با قوانینی، تجمیع ثروت را به‌وجود می‌آورند که در پی آن، مدیریت از مالکیت تفکیک می‌شود.

— مالکیت از حقیقی به حقوقی تعریف شده و تبدیل به اعتبارات می‌شود.

— بانک‌ها گردش اعتبارات را در شرکتها ارگانیزه کرده و تبدیل به اندام می‌کنند

و

— بانک مرکزی با تعیین سیاست‌های نشر اسکناس به این پیکره خون یا پول می‌دمد.

۳/۲. از طرف دیگر اعتبار شرکت‌ها و بانکها بوسیله نظام موازنه قدرت یعنی:

۱. تعاریف حقوقی

۲. نظام تخصیص‌ها

۳. نظام مجوزات

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحول اقتصادی دولت نهم

بستر رشد و فعالیت را برای بخش خصوصی فراهم می‌نماید.

در این روند، ثروتها با قدرتهای نجومی در یک نظام، تبدیل به قطب توسعه می‌شوند و «تولید مکانیزه» می‌تواند تولید اشتغال؛ رقابت در عرصه اقتصادی و بالا رفتن ظرفیت صادرات مدرن را فراهم نماید. از این رو، هم قدرت پول ملی در توازن با ارزها بالا می‌رود و هم می‌تواند نهادهای خدماتی مورد نیاز خود را بسازد و زیرساخت‌های توسعه را به وجود آورد.

۳/۳. دانشگاه‌ها؛ مخابرات؛ رسانه‌ها؛ ترمینال‌های حمل و نقل زمینی، دریایی و هوایی؛ و... به عنوان دستگاه خدماتی در خدمت دولت سرمایه‌داری قرار می‌گیرند.

همه این‌ها رهین انضباط داشتن نسبت به رفتار نظام‌های سرمایه‌داری در صحنه جهانی و بین‌المللی است و جهانی‌شدن؛ و تجارت جهانی و سازش جهانی سه رکن در مدیریت اقتصاد نظامات است. یعنی پذیرش مبنای رفاه دائم‌التزاید بعنوان هدف نظام‌های سرمایه‌داری به معنای زندگی امریکایی و پذیرش راه و رسم زندگی علمی در عرصه مدیریت تحول یا توسعه همه‌جانبه در زندگی مادی است.

۸) ساماندهی جمع‌آوری مالیات‌ها به صورت متوازن و جامع در حالی که در حال حاضر جمع‌آوری مالیات‌ها به صورت ناکافی صورت می‌پذیرد و ضمن عدم تعریف پرداخت مالیات توسط همه بخش‌ها، ساختار مناسبی برای ثبت فعالیت‌های اقتصادی نیز وجود ندارد چگونه محقق خواهد شد؟

در نتیجه ساماندهی بخش خصوصی با دولتی شدن اقتصاد چه به شکل تعاونی‌ها و چه در قالب شرکت‌های وابسته به وزارتخانه‌ها بی‌معنا گشته و با فساد اداری و مالی در بخش اقتصاد نمی‌توان انتظار ایجاد ساختار سالم مالیاتی داشت. به همین جهت ساختار مالیاتی کشور پشتوانه بخش توزیع ناسالم کشور است. عدم کفایت آن به دلیل عدم جمع‌آوری مالیات از بخش تولید یا عدم ساماندهی بخش خصوصی در نظام است که به طور طبیعی سخن از طرح جامع و متوازن در نظام مالیاتی نیز بی‌معنا می‌گردد.

۱۱) تعیین و مدیریت قیمت ارز در اقتصاد با توجه به حفظ ارزش پول ملی را چگونه تحلیل می‌کنید؟

سیاست‌های قیمت ارز در اقتصاد برای حفظ ارزش پول ملی بمعنای حفظ اقتصاد کمی شده نظام برای قطب بودن تولید در توسعه می‌باشد که به دلایل فوق تحقق نمی‌یابد. از این رو، توازن ارزی برای تأمین شعار عدالت و بالا رفتن واردات و پاسخ به انتظارات اجتماعی به هم می‌خورد.

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحوّل اقتصادی دولت نهم

۱۲) جلوگیری از تفاوت قیمت‌ها در توزیع کالا و خدمات در کشور و استقرار ساختار و نظام بهینه توزیع مشتمل بر چه راهکارهایی در حوزه عمل می‌باشد؟

جهش قیمت‌ها بوسیله جریان گستاخی انقلابی مردم در الگوی مصرف هر سال چندین نوبت در اوقات خاصّ همچون اول فروردین به دلیل تعطیلات نوروز؛ اول ماه مبارک رمضان در پی بالا رفتن مصرف عمومی به دلیل اطعام‌ها در این ماه؛ اول مهرماه به دلیل بازگشایی مدارس و همچنین بعضی تصمیمات دولت در بحران قیمت‌ها بصورت طبیعی ابتدائاً تفاوت قیمت‌ها در توزیع کالاها و خدمات در کشور را با بحران روبرو می‌کند و سپس منجر به جهش قیمت‌ها می‌گردد.

تنها راهکار در این بخش آنست که نباید به دنبال نظام بهینه توزیع بود، بلکه باید اصل توزیع را از قطب بودن در توسعه کشور خارج نمود.

۱۳) برای ساماندهی و بهینه‌سازی سامانه گمرکات به عنوان مبادی واردات و صادرات کالا چه تدابیری را پیشنهاد می‌فرمایید؟

ارتباط نظام اقتصاد کشور با نظام اقتصاد منطقه؛ و نظام اقتصاد بین‌المللی می‌تواند به چند شکل بررسی شود:

۱. مهندسی در راستای استقلال اقتصادی نظام

۲. مهندسی در راستای تقسیم کار بین‌المللی

۲/۱. تغییر رویکرد در برنامه‌ریزی کشور و نگاه جدید به آمایش سرزمین

۲/۲. ترانزیت کالا شدن در منطقه از طریق تأسیس مناطق آزاد تجاری

نظام گمرکات ما به سمت تحقق بند ۲/۲ هدف‌گذاری و عمل می‌نمایند.

در بند ۲/۱ نیز ما در نظام تقسیم کار بین‌الملل و تولید جهانی تعریف و منحل شده و بالمآل از این منظر نظام را به سازش سیاسی در جامعه بین‌المللی سوق می‌دهد.

بند ۱ نیز در تولید تخمینی سیاست‌های کلان نظام در لایحه برنامه پنجم مهندسی شده است و تقدیم دولت محترم گردیده است.

خلاصه نظر پیشنهادی:

تحول در نظام آماری کشور برای رصد کردن بخش اقتصادی توزیع نظام به دلیل تورمی شدن آن است تا بتوان با تغییر بافت واردات و صادرات کشور چند محور ذیل را کنترل نمود:

۱. توقف فشار الگوی مصرف تمدن مدرنیته. و در وضعیت فعلی ثابت نگه داشتن آن

۲. باید با کنترل صادرات، قیمت در داخل شکسته شود.

۳. قرار دادن پول نفت به عنوان پشتوانه قدرت پول ملی جهت برگرداندن امنیت روانی به تولید داخل

۴. شناسایی مزیت‌های نسبی اقتصادی محرومین منطقه و تسخیر بازار نیازهای آنان با آمایش

سرزمین در منطقه که این امر بدون تغییر رویکرد و نگاه به صنعت کشور از Hi تکنولوژی به

تکنولوژی متوسط امکان پذیر نخواهد بود و باید ویژگی‌های کالاها و محصولات از «غیر بادوام –

متنوع و انبوه» به «بادوام – ساده – فراگیر» تغییر جهت دهد.

۱۰) ساماندهی بخش مسکن با توجه به گسترش تقاضای مسکن، افزایش سوداگری و فقدان اطلاعات جامع از خریداران و فروشندگان مسکن تابع چه مؤلفه‌هایی است؟

تا وقتی که بخش توزیع نسبت به بخش تولید و مصرف تورمی و ناسالم و بحرانی است، نه مقوله

پاسخ به نظام سؤالات طرح تحول اقتصادی دولت نهم

مسکن و نه هیچ مقوله‌ای قابل حل نیست و همه تصمیمات دولت‌های بعد از انقلاب دارای آثار مرحله‌ای بوده و در درازمدت تورمی است.

مقوله مسکن با جلوگیری از توسعه کلان شهرها و توزیع رفاه زیرساخت شهرها و توازن در معماری شهرها و حرکت آبادانی‌ها به سمت روستا و تغییر جهت ضرائب «کشاورزی صنعت، خدمات» به نفع کشاورزی امکان‌پذیر خواهد بود که این مهم در لایحه برنامه پنجم تحت چند سیاست پیشنهاد شده است.